

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXVIII. Pastoralis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

rem partes compellat, tum appellare possunt ad Principem delegantem; & quod interim actum fuerit, pro irritato haberi.

NOTANDVM Vn. Ab auditore non appellatur; cum Iudex non sit: sed causa recusationis, vel grauamen defertur ad Iudicem, qui Auditorem dedit. Sin autem is iustam recusationis vel grauaminis amouendi causam admittere nolit, tum ab eo ad superiorem Iudicem appellari potest.

CAPITVLVM XXVIII.

Pastoralis.

PARAPHRASIS.

Cum delegato Principis ipsa lege concessa sit iurisdicctio ad subdelegandam alteri, ideo recipere recusantem compellere potest, modo non malitiosè se ipsum subtrahere, & exonerare intendat. Alioquin, nisi delegatus coërcitionem aliquam haberet, eius in hac re potestas ac iurisdicctio inutilis foret. Cauere tamen debet delegatus, vt, si postulante necessitate, personis superioribus causam delegandam arbitretur, in coactione inferenda dignitatis rationem habeat.

SVM MARI VM.

1. Delegare vel subdelegare causam contentiosam est actus iurisdictionis.
2. Delegatus Principis, id est, Superiorem nullum agnoscentis, causam sibi commissam delegare potest cuicumque personæ habili, cui ipse delegans committere possit.
- Imò subdelegatum compellere potest ad suscipiendam subdelegationem; nisi malitiosè onus in ipsum exoneret.
3. In coactione tamen, & pœna illatione haberi debet ratio dignitatis personæ.
4. Delegatus causam totam, & partem eius alteri subdelegare potest, renitentem autem acceptare, potest ad acceptandum compellere & punire.

5. Rescriptum posterius contrarium priori, nulla facta mentione reuocationis, subreptitium censetur, nisi Papa ex certa scientia posterius rescriptum mittat.
6. Iudex appellations, qui confirmat sententiam, quam alius tulit, non mandat eam executioni, sed prior iudex, vt iudicium, ubi captum est, etiam perficiatur.
7. Ordinarius, & alius, qui merus exactor est, ad mandatum delegati sententiam exequi debet, nisi manifestè iniustam esse ei constet, saltem in causa criminali; tunc enim non debet exequi, sed ad Superiorem seu iudicem referre.
8. Delegatus eum, a quo impeditur malitiosè, vt nequeat die statuta procedere, puniet, & causam alteri iudici, neutri parti suspecto, ad eandem diem cognoscendam, remota appellacione, committet, nisi partes litem prorogent.

NOTANDVM I. Delegare, vel subdelegare causam contentiosam est actus iurisdictionis, vti habetur in l. 3. ff. de iurisdicct. Iurisdicctio est Iudicis dandi licentia. Quare nemini competere potest, nisi iudiciaria potestate præditus sit: quia nemo alteri dat, quod ipse non habet, seu nemo plus iuris in alterum transferre potest, quam ipsi competere noscatur, reg. 79. in 6.

NOTANDVM II. Delegatus Principis, id est, Superiorem nullum agnoscentis, causam sibi commissam delegare potest cuicumque personæ habili, cui ipsemet delegans secundum iura committere posset, iuxta c. statutum, in princ. & §. in nullo. de rescript. in 6. Imò si causa aliqua subdelegandi appareat, aut præsumi queat, cogi potest alter ad suscipiendum: Præterquam si videat, quod ille malitiosè onus, v. g. odium seu periculum offendendæ partis in ipsum deriuare intendat, tunc acceptare non cogitur: Imò generatim dici potest, quotiescunque eadem causa recusandi militat in subdelegando, quæ est in delegato, quod subdelegandus acceptare non cogatur. Vide quæ dixi in c. 3. not. r. hoc tit.

Porro

Porro maior necessitas requiritur, ut delegatus superiorem suum cogere possit ad causam sibi à Principe commissam suscipiendam: Et in ea ipsa coactione, aut pœnæ illatione dignitatis rationem habere debet, iuxta ea quæ dicta sunt supra in c. sanè, 11. hoc tit. Et videri possunt, quæ hic congerunt Barbatia col. 4. Felinus n. 1. & seqq. de personis nobilibus, aut in dignitate constitutis plerumque mitius puniendis, saltem pœna corporali, aut simili: nam talis pœna in maiore seu digniore persona maior censetur. Verùm in quibusdam casibus delictum specialiter aggravatur, propter delinquentis dignitatem & auctoritatem, ut in perfidia, periurio: quare & pœna augeri debet, iuxta c. cum quidam, de iureiur. 12. iun. Gl. ver. dignitate. Rectè autem Gl. hic ver. si coërcitionem, ostendit, quòd Princeps delegatus ex iusta causa cogere possit subdelegatum, & acceptare renitentem punire. Quia delegare est mandare, seu præcipere: quamobrem fieri non potest, nisi erga personam iurisdictioni delegantis subiectam, uti habetur in l. vn. C. Qui pro sua iurisdictione, &c. Atqui potestas præcipiendi sæpe inutilis esset, & illusoria (ut in seq. etiam c. habetur) nisi adiunctam haberet potestatem pœnam inferendi, saltem modicam, seu leuem. Est enim alia punitio maior, quæ directè infertur personæ per tormenta, carcerem, cibi subtractionem; alia modica, quæ est pecuniaria multa, uti ex Baldo hic refert Imola n. 16. Abb. n. 9. Sed & Ecclesiastica censura, præsertim excommunicatio ad maiorem coërcitionem spectat: Imò etiam bonorum confiscatio, aut magnæ bonorum partis priuatio: siquidem quia etiam ea in personæ notabilem afflictionem redundat.

§. Item cum.

Sicuti delegatus causam totam alteri subdelegare potest, ita & partem seu articulum aliquem v. g. partium citationem, & renitentem compellere, ac punire.

Probat: Quia quod iuris est in toto quoad totum, idem iuris est in parte quoad

partem, l. quæ de tota, 76. iun. Gl. ver. dicta sunt, ff. de rei vindic. Et habet hæc regula locum, inquit Abb. hic, si eadem sit ratio partium, quæ totius: v. g. Qui mala fide fundum alienum possidet, debet eum cum fructibus omnibus restituere, ergo etiam qui partem fundi alieni mala fide possidet, cum fructibus eius restituere cogitur.

§. Præterea.

Papa aliquibus commisit causam, remota appellatione. Sed Titius conuentus nihilominus appellauit ad Pontificem, siquæ causam alijs iudicibus postea delegauit, quærebatur, vtrum priorum iudicium iurisdictionis & sententiæ eorum executio suspensa censi debet? Respondet Papa Innoc. Si Papa ex certa scientia appellationis causam alijs iudicibus committat, tum censendum esse remocare iurisdictionem priorum iudicium, ut interim executio sententiæ suspensa esse debeat, donec de causa appellationis cognitum fuerit.

NOTANDUM Vn. Licet rescriptum posterius, quod est contrarium priori, nulla facta mentione reuocationis, subreptitium censeatur, iuxta c. 3. de rescript. tamen hæc regula limitari debet; nisi Papa ex certa scientia posterius rescriptum mittat, tum censetur priori derogare, quatenus contrarium est. Ut in proposito casu; Papa delegauerit causam, appellatione remota: postea admissa appellatione rescripsit ad alios iudices, ut de eius iustitia cognoscerent; hoc casu, si vel in rescripto posteriore addita sint verba, *ex certa scientia*, vel ex adiunctis seu alijs narratis appareat, Pontificem sciuisse, quòd causa prius commissa fuerit, appellatione remota priorum iudicium iurisdictionis, & sententiæ latae executio interim suspensa esse debet.

QVÆRES I. Si tantum suspensa est iurisdictionis priorum iudicium, donec posteriores cognoscant, quare dicit hic Pontifex, iurisdictionem priorum iudicium reuocari? Respondeo; Reuocari non absolute, sed secundum quid, quatenus ipsis concessa erat remota appellatione.

QVÆRES II. Si posteriores iudices contra

contra appellansem cognoscant, vtri iudices
latam prius sententiam exequi debeant?
Resp. Hanc q. tractat hic Innoc. n. 7. ver. do-
nec, Imola n. 14. Resp. cum Abbat. hic n. 7.
Barbat. col. 2. arg. c. cum in Ecclesia, 38. de
appellat. vbi Gl. ver. alioquin, regulam tra-
dit. Quod Iudex appellationis, qui confirmat
sententiam quam alius tulit, non mandat eam
executioni, sed remittit ad priorem: vt videl.
iudicium, vbi latum est, etiam perficiatur.
quamuis aliter docuerit idem Abb. in cit. c.
cum in Ecclesia, n. 8. sed tu vide Gl. magnam,
& quæ ibi dicuntur in c. 1. de appellat. in 6.
Tholosan. de appell. lib. 2. c. 1. 4. n. 19.

§. Quia verò.

Si Iudex delegatus sententiæ à se late ex-
ecutionem Ordinario demandet, is autem
ferat iniustam esse, nihilominus exequi tene-
tur, nisi obtinere possit, vt onus executionis
sibi auferatur. Ratio est: Quia non cog-
nitio, sed mera executio ei demandata est: Er-
go obsequi debet delegato, tanquam qui ipso
in hac causa maior seu superior est.

Aduerte, quod iudex differat ab execu-
tore. Nam Iudex principaliter datur ad cogno-
scendum, & sententiam ferendam; accessorie
autem, & consequenter ad exequendum.
Executor verò principaliter datur ad exe-
quendum; quamuis interdum accessorie cog-
noscere debeat, vt mox dicam. Est enim al-
ius executor merus, & alius mistus, secun-
dum Gl. hic ver. etsi sciat, Imolam n. 19. Mer-
us executor dicitur, cui nulla cognitio, sed
sola executio causæ plenè cognita, & decisa
committitur, & ipse nullas exceptiones ad-
mittere potest, vt colligitur ex l. sicut pro-
ponis, 6. C. de executione rei iudicata, & do-
cet Gl. communiter recepta in c. de cætero,
5. de re iudic. Si tamen manifestò constet,
errorem commissum esse, aut fraudem inter-
uenisse, non debet exequi, sed ad Superio-
rem, seu Iudicem referre, iuxta c. 2. de crimi-
ne falsi, & videri potest Suarez de censuris
disp. 3. sect. 15. n. 6. Executor mistus dicitur,
cui non mera executio, sed etiam cognitio de
facienda executione committitur. De hoc

sermo est in l. 4. C. si contra ius, & c. *Etsi non
cognitio* (causæ principalis) *sed executio man-
datur, de veritate precum inquiri oportet, vt se
fraus interuenierit, & c.* Talis est executor, qui
à Papa per rescriptum deputatus est ad con-
ferendum alicui beneficium, vt colligitur
ex Clem. vn. hoc tit. iun. Gl. ver. executores,
quæ inde colligit, quod isti deputati ad ex-
ceptionem habeant iurisdictionem delegatam.
Et de hoc executore misto dicendum, quod
exceptiones admittit, & de ijs cognoscere,
quæ sunt ad impediendam, aut minuendam
executionem, vt si deputatus sit ad executio-
nem imperatæ solutionis, & reus conuentus
compensationis factæ exceptionem obijciat,
de ea cognoscere poterit. At verò de exce-
ptionibus, quæ sunt de iustitia causæ, cogno-
scere ipse non potest, nisi in eum finem, vt in-
telligat, an ob eam causam ad Superiorem re-
mittere debeat, iuxta c. de cætero, 5. de re
iudic.

Quod si verò Iudex de statu rei informa-
tus nihilominus executionem imperet, o-
bedire debet executor, etsi sciat sententiam
iniustam esse, sicuti hic Innoc. docet.

Sed pro pleniore huius doctrinæ intelle-
ctu ita distingue: Vel sententia iniuste lata
est in causa ciuili, vel criminali: Si hoc secun-
dum, ita vt agatur de occisione, vel mutila-
tione hominis innocentis, executor, v. g.
Minister Iudicis, exequi non potest, vti hic
Felinus notat n. 24. & docui lib. 3. tr. 6. c. 2. n.
8. §. ob eandem, quamuis aliqui nullum di-
scrimen agnoscant inter causam ciuilem, &
criminales, vt videre licet apud Imolam
hic n. 32. & seqq.

In causa ciuili iterum distingue: Vel sen-
tentia Iudicis non tantum iniusta est, sed et-
iam irrita, quia lata est contra iura manife-
sta, vel nullo iuris ordine obseruata: Et tunc
executioni mandari non debet; quia tunc
non agit vt Iudex, arg. c. forus 10. de verb. si-
gnif. & ex communi docet Imola hic n. 28.
Abb. n. 4. Suarez loco cit.

Vel sententia valida est, quamuis iniusta
seu contra ius partis litigantis, tum denuo
distinguendum: Vel enim sententia est tan-
tum materialiter iniusta, quia Iudex secun-

M m m m dùm

dum publica acta & allegata iudicauit; tunc executor, si facile errorem ostendere non possit, recte eam exequitur, iuxta ea quae dixi cit. c. 2. n. 8. & tradit Suar. cit. sect. 15. n. 7. ubi id declarat in sententia excommunicationis, si executori mandetur, ut eam denuntiet, qui scit materialiter iniustam esse, latam tamen secundum allegata & probata: imò etiamsi de hoc dubitet, & executionem subterfugere non possit. Quia in causa dubia Superiori parendum est, arg. huius §. *Quia non cognitio, sed executio mandatur eidem.* Vel est formaliter iniusta, quia Iudex ex imperitia, aut dolo ita iudicauit, tum deputatus ad exequendum, si onus à se rejicere non possit, neque etiam tanquam grauatus ad Superiorem facile appellare, tum exequi potest. Ratio est: Quia veluti iure debitum est, ut postquam sententia in rem iudicatam transiit, executioni mandetur. Condemnatus autem partim sibi imputare debet, quòd intra tempus ipsi concessum non appellarit: partim verò adhuc remedium habet, ut contra Iudicem agat ad damni illati refartionem, uti hic Gl. notat ver. sciat, in fine, Abb. num. 5. & docui cit. cap. 2. quæst. 3. num. 10. Quia sententia Iudicis, à qua appellatum non est, non ita transit in rem iudicatam, ut naturalis obligatio tollatur, iuxta l. Iulianus, 60. ff. de condict. indebiti, ubi dicitur, quòd sententia Iudicis debitorem absoluendo, nō faciat, ut non sit debitor.

Porro quod Syl. monet ver. Iudex, 1. in fine, Iudicem delegatū, qui ex necessitate cogitur causam suscipere, si per imperitiā erret in iudicando, excusatū esse, quando assessoris, seu consiliarij, qui pro idoneo haberi solet, consilium securus fuit; hoc non ita locum habet in delegatis Papæ, quippe quibus ratione dignitatis suæ, in qua constituti sunt, incumbit, ut se idoneos reddant ad causarum sibi delegatarum cognitionem. Verum tamen est, quòd delegatus, sicuti & ordinarius Iudex, quandoque excusetur, si in re dubia aliorum Doctorum, seu Consiliariorum sententiæ bona fide acquiescat.

§. Cùm autem.

Accidit interdum, ut partes malitiosè & procurent Iudicem ad eum diem, ad quæ citati sunt, à Rege vel Archiepiscopo euocari; decernit Innoc. si Iudici delegato talis fraus partis litigantis perspecta fuerit, eam competenter puniat, & ne commodum ex malitia sua reportet, causam alteri Iudici neutri parti suspecto ad eundem diem cognoscendam, remota appellatione committat: nisi vtraque litigantium pars consentiat, ut lis prorogetur.

NOTANDVM Vn. Casus est specialis, in quo subdelegatus à delegato Papæ procedere potest, remota appellatione, ipso iure talem facultatem committente. Ratio afferitur: Quia æquum non sit, ut pars vna ex propria fraude commodum ferat, cum alterius partis incommodo. Quæ ratio tum maximè locum habet, si etiam Iudici delegato causa commissâ fuerat, remoto appellationis remedio.

CAPITVLVM XXIX.

Ex literis.

PARAPHRASIS.

Controuersia de canonicatu erat inter Antonium, & Canonicos S. Iustinianæ: Eam Pontifex ad petitionem Canonicorum commisit Primicerio Grandensi, & Pribano S. Sophiæ: Postea verò Antonius alias literas super eadem causâ impetruit ad Archipresbyterum Paduanum. Is procedens in ea causa, in Canonicos S. Iustinianæ excommunicationem promulgari curauit, eò quòd Antonium in Canonicum recipere nollent. Sed priores illi deputati Iudices mandarunt Patriarchæ Grandensi, ut dictos Canonicos excommunicatos non esse declararet, ac demuntiarer: eò quòd literæ posteriores, in quibus de prioribus nulla mentio fiebat, subreptitiæ essent, per quas nulla Archipresbytero potestas collata sit. Cùm verò Patriarcha mādaturū exequi vellent, Archi-